

OWE

Bi a ngunyan ninu ewe ti a
nsebe ninu epo epa enu yia
yo o yo.

Irohin Yoruba

VOL IX No. 445

MONDAY, JANUARY 15, 1954.

KOBO KAN (10.)

EMA A POLOWO
Oja Nyin Sinu
Iwe Irohin Yoruba

OMO-OBA ADEDLOYIN
ROPIWADA

SHAGAMU-Ni ojo Aba-
meta ni ojo ojan osa yi ni Omo-Oba Ade-
leke Adedoyin ni o ti fi
igbakan jajati a ti Jiboh Akarigbo lighi Remo, aye
ti o si se nipa iku baba
re Olugbo William Adeod-
yin Akarigbo lighi Remo
langu on pelu omog-Oba
Solanki ki o si wakon gbo nipa
re e ma a gbo o.

ENI JE OBI NI KOTU
SAN CI

IBADAN-Ni ojo Eju ti
ise ojo kejidejigbohan osu ti o
koja yi ni mwoy bi omo na, awon si ko o jede
ni ojo legun ti se ojo karun osu yi, nwonye si so
oruko omo na ni Mohamed Liadi ni ojo keijo ti
enwa pataki palaki ni o pe
si the lojo na, ati enu awon
obi omo na mo ti awon
ii nwonye ke moyi ri nwonye
ngba ni alejo gege bi asa
redale Yoruba, obirin ade-
lebo ghoyogodo dudu kan
wa sibi ikonu na, awon
obi omo na ko si moyi ri,
sugbon o se apejue wa
re pe on je okan r mu
awon emibara iya omo na,
nwonye si gbaan t'owu t'ese,
on na si se aponle won
pupo. Ki o to gbera, o fun
omo titun jojole yi ni sile
kan.

Ni ojo keji ti ipe ojo
kesan ti nwonye bi omo na
m obirin kanna yi tui pa-
da wa lati se abere pe se
alafia ni Liadi omo tituna
na wa, o bori fun omo na,
nwonye si gbe e sun un, o
ba a sete fun aseko die ki
o to gbe e pon, o to gbe

gbao o ni ki omobiran
kekere ti o ti gbe omog-joko-
jolo na pon ti ki o tele
on kalo.

Nigbati nwonye ti rim li
idaju ibuso ni obirin na
ba, se pe ki omobiran
kekere yen duro, de on
nitiora on fe lati to ja
obi (Kola nuts) nitios odwu
won nibe. Alo ni nwonye
ri, nwonye ko tuu ri abo
obirin na meju pele omo
titun na ti o gbe pag.
Agodo nigbati Adajo ngbo
ejo lowo, ni awon Olopaja
si mu u fuwun afijadi
(Contempt of Court.)

Nigbati o ti awaju Adajo
ejio ti o ro ni pe nigbati
o nre on ti on si nre
ma a sun ni on ba fi nje
obi na. Ajaj si o waje
iri asa ba e afijadi ni o
je nnu ille idajo nitiora
ki o san pomun kan tabi
ewon osu kan.

mujuto ijoro na.

Awon metu wonyi ninu
awon omo ti o gbe ibeju
Obatala, Edward Owose
Abelade, Moses Ayodeji Ayorinde
ati Esther Omotayo Adewumi
pe omo Ogbemi Joseph A.
Ademuyiwa, Oga awon
Akowe-Olowori, Fubet
Metu, Awon metu yokini
Felicia Olanrewaju Idum, Olu
Margaret Iyabode Alaba
ti David Adeyemi Ade-
yogoga Okanlawon je ti
aburo re, Ogebeni S. M.
Ademuyiwa Oloru Iwe Iro-
Yoruba, ni ile Ifewe
"Amalgamated Press of
Nigeria Ltd".

Lekon Isin Iebomina na,
awon Baba awon omo ti o
saami na si gba awon
alabaseye Isin Iebomina
na ni alejo si ile Ogebeni J.
A. Ademuyiwa, onje ati
orisirisi oti si sole sita
fun ilororu ghogbo awon
ti o wa.

Awon onibogho awon
omo na ti nwonye je Baba ari
Iya won nipa ti Oloyun si
sike awon omo na, awon
ni opotoro ebun iore fun
awon omo na, awon Baba
awon omo na si alejo
awon onibogho na peju
ghogbo ona ti o ti lati si
dupe oto Iworo won.

Die ti aye wa fun lati
darukwu ninu awon alabaseye
ejo na ni awoj Ogebeni
E.A. Adebiyi, E.K.
Qiongo, S.M. Omitende,
E.A. Taylor, J.A. Adelede,
H.A. Thomas, P.O. Gili-

da omo titun na ylo si tu
bi - in - ole ta mi fo, nibikibi
ti o ba wole si.

Iro tia ba fun gbo nipa
re e ma a gbo o.

ENI JE OBI NI KOTU
SAN CI

IBADAN-Ni ojo Eju ti
ise ojo kejidejigbohan osu yi ni
okunrin kan ti oruko te
nde Samuel Oludade bero
da obi etuwa pau-pau
minu Kotu Ijoba Ibilé
Agodo nigbati Adajo ngbo
ejo lowo, ni awon Olopaja
si mu u fuwun afijadi
(Contempt of Court.)

Nigbati o ti awaju Adajo
ejio ti o ro ni pe nigbati
o nre on ti on si nre
ma a sun ni on ba fi nje
obi na. Ajaj si o waje
iri asa ba e afijadi ni o
je nnu ille idajo nitiora
ki o san pomun kan tabi
ewon osu kan.

remi, E.A. Joda, A.O. Oso-
tun, Samson Oloye, Paul
Ogunade, atti L. A. B.
Timson alias "Timson Ja-
gger" pliu awon Iyasef
Regina Thomas, Janet
Thomas, Marian Ejoh
Isaac, Patience Lewis
Alia Oshodi, Marian La-
yemi, Caroline Coker,
Akinola Johnson, Dayo
Adekunle ati opolopo ti
ko si aye lati da oruko
won.

Ki Oloyun da awon
omo na si, ki O si mu
ese won doro minu Ijoro
Oloyun na, bi nwonye ti
ndagbi na ododun ki nwonye
si le ma a po si iju
imo-Oloyun uti ojo aye
won. Amin.

GOMINA FI OKUTA
FIPILE ILE-ERO RELUWE
TITUN LELE

EKO-Ni ojo Ale ipe
oj ojo kokanla osu yi ni
Gomina Nigeria Ojila
John Stuart Macpherson
ati Malam Tafawa Balewa
(Minister of Transport)
lo ki fipile-okuwa ille ihun
fidiy Reluwe ni lddo
[Wo oju ewe kerin]

S. M. ADEMUYIWA
Oloto Irohin Yoruba

REDIFFUSION
FOR LESS THAN THREEPENCE PER DAY
you can obtain

NEWS ——————
MUSIC ——————
EDUCATION ——————
ENTERTAINMENT ——————

FROM 6 A.M. TO 11 P.M.
IN YOUR OWN HOME

APPLY AT OFFICES IN LAGOS, IBADAN & ILESHA.

Oni L'ojo Pe

LONI ojo Lejindilogun oso kimi edun Titum pi ni owo na pe ti awon asiwaju Egbe osele Igbo natega Nigeria, ti Iwo oron, (Yoruba) ti Iba-orun (Ibo) ati Iba-arawa (Igbo) yin ni ikofo ipade pataki pelu awon Olotu Igbo Geesi, eniti yio si te alaga ipade na ni O g e d i Oliver Lytton, Alamojoto awon in Amuya Igbo Geesi.

Oban pataki ti awon o se ipede na le lori ni Aseyori ipinne eto belli titum fun ihe Nigeria ti awon ti lo se ni illa Lopoduna nius ota keje odun 1953 ti o kuje yi, ipinne eto ti awon lo se ka illi fi idi mudi o, to o dabbi igbati a w o n Imaile i ha ma a ki ara w o n w i p e "Sala-moleku".

Gbogbo wa ni a ti gbo irukerodo ti o ihi ipade na jade nipa eto ihe Eko ti awon se lebun omi kii ilu Eko yapa kuru lara Apa-po ilu abe Igbo Iwo-orun Nigeria, awon a s i w a j i Egbe oselu ille Hausa ati ti ile Ibo ti o ni ohun si iyapa na ti awon si si aram o ni a le pe, bi oriki ogagom kan pe "ja-a-ile-omile-bo-re-lehia" mitori tati ipilee wa Hu Eko ki ihe iba twen.

A ko si le se pe aite ri ki zra ma sa fuwara kia ma a gori araa qai joko, iyan ko bosi r i lara, ti a ba si fi oran na silie hej ki a mo pe adi t i o o leri oku ni araa ko le ro okun henji araa kele re ayi.

Nitorime a dara pupo bi awon asiwaju osele ille Ibo ati ti ile Hausa ba le pa imo po pe awon ti ile Yoruba lati yi ipinnu na padu nimo ajo Igbo nimo yi ki a le ni irep larin araa wa ki a le pa pupo ma a ba eto ihe Nigeria lo ni iroworow. E si egwu otolo to o t a yin asiwaju Egbe osele wa.

E jekki a mo kimi kai daju, cyini pe ti a ba si wa niu ero pe "adi" da mi l'ogun mu ng fo o "eyin" nimo ihalo ati bwusasi wa larin araa wa, Omimirira Apa-po Hu Nigeria ko le roruwa.

Sugbon ti a ba mo pe otito ni a nif Omimirira fuwa ihe Nigeria e jekki a pa inu po, ki a ronu jinle pe awon ti o wa ni Omimirira enia onirumlori bi tiwa ni w o n kini ha le fa a ti awa paapa ko si ni k o lya. Barawar reye lati gba Omimirira tisa pele Igbo run? E jekki a ronu jinle.

Adura wa ni pe ki Olotu pelu uyin nimu ipade apero na ki ghogbo ohun ti e ba pinnu le fori le je ofin lewun fun ghogbo wa ni Nigeria.

Afi - Ibi - Su - Olore

(Lati owo Samuel Adepoju Olatundun, Ikerun)

OLUTO, inu mi yio dun pupo bi e ba le gba mi laye di lati te itan kekere yi jade nimu Iwe nyin ti o kun sun oghon, imy, oye ati lakaye. Ju gbogbo re lo, ekpo nla ti o wa nimu ilan yi ni pe ati Ore ati Ika, okan ki igbe, esan wa sun awon mejeji, sugbon ni iyato-yato ni i esan na-lan na lo bayi.

Ni aye atijo, awon ore kori-kosun meji kan wa. Lati igba ewe w o n i w o n ti jumo nlo po bi omo iya kama ni iwe, kama ni w o n i t u jumo nlo po bi omo iya kama ni iwe, kama ni sun oghon, mu ponun medogun [E] lowo ati eran Agbo kan. Gbogbo ohun ti o eby lati odo ore re, oti-ni o pe e, aye pasi lati gba, owo lowo ore re ti iya re ko lowon ni.

Nigbati ojo ti w o n i lati jo si odo onisegun na pe, owo ati aya re gba-ron o di odo ore re. Biwun ti de odo re o ni on ko ni le lo mo o wa awawi, o si ran okan pinu awon qmo re tele te. Ki w o n i to de odo onisegun ni, vre ti o so pe on ko ni le he ba w o n i ti w o m o lo tele de won.

Bi ojo ati aya ti li ibe ni onisegun na bere owo ati eran ti o wi lowo won, oky iwayo na si ko gbgogbo re kale laidin kwo bi aladojo nibe; nitoripe ti edun okan okunrin yi laibi owo rara. A se ekeji re sapamio si iyara onisegun na, o si ngbo gba ohun ti w o n i nso, bi onisegun na ti o w o n i kohun tan ti o dori ko ona ile, sugbon awon ko si ri n k oja ne metin

si ranse pada si won pe, ti w o n i ba mbo wa ki sun iwo npon medogun [E] lowo ati eran Agbo kan. Gbogbo ohun ti o eby lati odo ore re, oti-ni o pe e, aye pasi lati gba, owo lowo ore re ti iya re ko lowon ni.

Nigbati ojo ti w o n i lati jo si odo onisegun na pe, owo ati aya re gba-ron o di odo ore re. Biwun ti de odo onisegun ni, vre ti o so pe on ko ni le he ba w o n i ti w o m o lo tele de won.

Bi ojo ati aya ti li ibe ni onisegun na bere owo ati eran ti o wi lowo won, oky iwayo na si ko gbgogbo re kale laidin kwo bi aladojo nibe; nitoripe ti edun okan okunrin yi laibi owo rara. A se ekeji re sapamio si iyara onisegun na, o si ngbo gba ohun ti w o n i nso, bi onisegun na ti o w o n i kohun tan ti o dori ko ona ile, sugbon awon ko si ri n k oja ne metin

A ba Qlomo yo

APATERE-IBADAN-Ni ojo "Ru ti se ojo ke-ri onu oso koko na qdun ti o koja yi ni Olorun fi omo-kunrin lanti lanti kati ta Obeghi P. A. Ajayimelode, Oluku ile iwe "Salvation Army School" ati iyaro re, Marian Aduke iore. Lati ojo ti w o n i bi omo na ni ile awon obi re ko ti ghesse fun awon olubare ti yali itosi ati okete ti ti ojo isomyloruko fi koja.

Nwon so omo na ni Bandele Olusegun Ironin ko to amujuba ni inawo ti awon obi omo na se loja na, nwon fi orisiri onje adidun ati orisiri oti te gbgogbo awon alabaseye ojo na lorum, Obeghi J. C. K. Akunroto ni o se ala-koso aseye ojo na, o si se pupo loja na ti gbgogbo re ti pari pelu igbadun.

Dies ti ay a wu fun latiaroko nimo awon enia patataki fataki ti w o n i pe si hiw na iwo oni Obeghi E. O. Akinyemi, J. Tokun, F. O. Pedro, R. O. Obinudo au awon omo ile-wa babu onio na. Ki Oluwa da sun omo na si ki O se ni olori re, ki o u i te karfi o,

Ki oko iwayo na to ranti pe on gbagbe filia on, o si sare pada lo mu u.

Bi o ti w o le onisegun na ni o ba ore re ti o ti sope on ko ni le bi won lo si odo onisegun na, nibi ti o mbere lowo onisegun na pe se qwo te? Onisegun na si fun un lesi pe owo ti te, o se si owo ati eran Agbo ti o mu wa hanan. Enu ya ekeji re (oky iwayo) yi lati gbgogbo re, okan re si pinni pe on ko ni se enia lone mo, o si nso pe a se jibiti ni ery on lu on iwo nigbati o de ile, o sokan sun wakati meji gbakko.

Ju gbogbo re, lo, eyin ti e n k a iye, y i , e j o w o , e ma se tori A-fi-ibii-silore yi k o r o s i s i s i l e . A iye yi soru pupo, ibiti a ba gbin si k o la bri niaga nimiran o, ise Olorun awa-ma-ridi ni. Okunrin ti ore re tanje yen si wa pada di olomo pupo ati oloro ore re onijibiti yi si wa pada di alaiji ati ajiore kehin aye re, o r i se iyanu Olorun bayi?

Ranti pe esan Olorun

lo dara pupo, o si pojou o si t u n p e j u t i e d a lo.

Tika-Tote, ki igbe, a ki

igbin alubosa ko ihe ryo, bi

eyin ni se re, re, re ni

Wa oju ewe keta

ABIYAMO ETI RE

MELO?

Abiku omo nda o famu bi?

Awon arun wonyi ha ny ompo re lewu bi?

AIPERI, ORERE, INU-IWO,

OSI, IGBOBIA, IKO, IGBIL-

ORIN, OTUTU, IBA, JEDI-

JEDI

ati orisiri awon arun miran li ima wo onjede lenu enti ihinhihu. Lo ta "YARO" awo ijoba arun onjede ni sun gbgogbo awon arun li ima yu yu onjede lenu.

"YARO" ko pe meji ni gbgogbo ile Nigeria. Ki iwo ki o ri pe oruko "YARO" awo ijoba arun li iko wa iwa lata

GOMINA FI OKUTA-
IPILE ILE-EROKITUN
LELE

[Lati oju ewe kisan]

Ile, ile na yio ni ile-ero
miyan, yio si je iloko
merin eyis o ti wa nibe
latchinwa, owo ti pati
re o egan-oke ponun
[4400,000] owo ti pati
ti akoko ti nwon ko koy
sibé nian odun 1952 je
egbajai ponun [4000] Ni-
nu eto ti awon Oloja na
lo se na ni nwon so oru-
ky Ero-fakoy [Engine] Re-
luwe titun kan ni "River
Majou", lati lo ibusó
Reluwe titun na.

Ogagun (Colonel) R.B.
Emerson, Alabojuto Agha
[General Manager] Ile-isé
Reluwe so fun awon enia
pataki pataki ti o pe sibe
pe inle ti nwon fi lele na

yio wulo daradara fun
inkan bi adora edun ati pe
cro-fakoy titun metadun
logbon [27 new engines]
miran ni yio tun de fun
kili ki o to ipari osu
keka odun yi.

Awon enia pataki pa-
taki bi Oba Adele Keji,
awon oceu abejoro, Do-
kita, Onirwo, Feyimbo
akai Fenia dudu ni o pe si-
lbe, Gomina Nigeria, Olo-
ja John Stuart Macpherson
si bersi ati soro ti o
panilatun pupo. Nunu oró
re, o ba Pulo Rotimi
Williams Alaga Munisipa-
lio ke sawado pupo lojo
na, nwon si je orisiri
onje adidun ki okulukun
wun to lo si ile-re. Ero
ti poju ki a ma a daruku
won lokakan lo.

Owo Eko ati Ilera

[Lati oju ewe kasa]

eko ofe ne jo; nwon ni
kili ka wa owo fun ipe-
te ope.

Ojila Igbedaro so fun
won pe ki nwon ranti lati
se ise won fun awon omó
won, o si here pe bi
nwon ba te ran awon omó
won lo si ile-iwe nwon ki
yio ha san owo bi.

Nkan ti o han si gbo-
gbo enia nipa lode toni,
o kere tan, omó kan nsan
oke melá (logbon sile) owo
fun ile-wé lodun kan. Nje o
ha buru bi a ba so pe ki
obi kan san ile mewu
pere fun ilé-wo gbohgo
awon omó re lodun kan?
O si so pe ati omo oló-
wo ati omo talaka ni yio
je anfani nla yi. Enia
dudu ko gbohgo tan ara
won je. Bi nwon ba nifé
awon nkan rete, nwon ni-
mata muta lati sanwo fun
won.

Olopoto obi le fi tayo-
tayo san sile mewu tabi
jube lo lati ri ye fun awon
omo won nian ile-
iwe. Eyi ko kan owo ile-
iwe ti nwon yio san. Njisa
oko eki illa, inuwo
odi bayi ko ni si myo
awon obi. Irubó sile me-
wu pere yio bo gbohgo
njaga wahala airi ile-twe
kuro lorum won.

Sile mewu ti a wi yi
ku jo owo adie meji tabi
ti igo Bla merin tabi ti
agolo sige meji lo. Tan
tosi to be ti ko le fi igo
Bla merin salajo larui
odun kan?

Ojila Igbedaro so pe
ki a mase ghage pe owo
awon osise ti lo soke pu-
po ju ti atihiwun lo, ati
pe owo ohun gbohgo ti
ga bakanna tobe u isoro
fi wa pupo fun awon ta-
laka ju fun awon olowo
lo lati ran omó won lo si
ile-iwe. Be ni awon to ni
onyo omó wa nina tu-
laka.

O si ze alaye pe awon
talaka ni yio je cyiti o ju
ninu antan ti owo ekó
an ilera bu mu wa ati
pe awon olowo ti nwon
rowoyogbe ni yio ru
cyiti o ju ninu eti idawo
na. Ko si sise, ko si ai-
se, olukunku niliti muta
lati se irubó yi.

Ojila Igbedaro tun meju-
nuba apere irubó ti awon
ara ile-lla Orun (Ile Ibo)
Nigeria nce fua ekó awon
omo won. Nunu oró ti
Ojila Obasemi Awolowo
sy iori oran ekó, o finan
gbangba pe ni isé Ibo,
enia kokan nian owo na
lati oke merin iti de oke
meké lododon sun owo
ekó, nwon si tun nadie
sun lososo sapo egbe won
fun ekó bakama. Eyi ol
nipe, yankókan won nda

bi ponun meta sile mej-
lia lodun sun owo ekó
ihin ori-ori. O si here
bi awon enia Ijoba Iwo-
Orun Nigerian ba kuse ju
awon enia Ilé-Orun lo?

Nipari oró re, Ojila

Ighodaro so pe lioba gba
ovo ekó ati héra yi kal
fun anfasi gbohgo enia.
Bi gbohgo wa ba se oju-
se wa, awn yio yego nuna
ija omínira ti a nja.

Awon Enia Pataki Meta Lati Ibadan

Awon Alaga Egbe Ite-
ran Ibadan pataki meta
tan won si Eko lajé
yi lati wa gba ategun
fun ose kan, awon alaga
meta yi ni Ogbeni Muse-
mhi Ayinla Asaju Egbe
awon Eleran Iso ni Ibadan
ni Ojaba, Ogbeni Alimi
Afolabi, Olugbode Ojaba ati Ojibé-
ni Salau Adisa akoni kan
nunu Egbe igbimo Eleran
Ojaba Ibadan.

Awon Ogbeni meteta
na gba iyo se abewo oja ita-
cati an iso ni Ebute Metta
atani ni Apapa, awon egbe
ni si gba won t'wo t'ese
nwon si jo so asoye po
nipa ejia won, nwon si ba
bi oja tita won yio se
ma a ni ilogunlara diradata.

A ki awen ti nwon gba
won ni alejo, Ogbeni R.
O. Sarumi ti ile itajin awon
Oyinbo U. T. C., Ogbe-
ni Yemisi Ojibé Oga

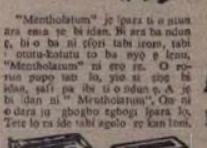
ONIGBAGBO

Atura Ipara tio Yanilenu

O nlu awo-ara jo.
O nmu Irora kuro
O si nle gbohgo Otutu lo

Sa Ma

Fi Pa a

Bere Fun Men-
tholatum

O wa nmu egbe
lo ati bifi
Esi o le
The Menth-
olatum Co.

Ltd. (Est. 1889) Slough, Eng-
land lo se gbe an.

MENTHOLATUM